

สรุปองค์ความรู้

เรื่อง “การแนะแนวทางในการผลิตตำรา/หนังสือเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ”

วันพุธที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เวลา 13.00-16.30 น.

ณ ห้อง 105 ชั้น 1 อาคารมนุษยศาสตร์ 1

วิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้: ศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี มกรภิรมย์

ในการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์แต่ละท่าน นอกจากการวิธีการเรียนการสอน และการวิจัยแล้ว หนังสือและตำราที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนตลอดจนใช้เพื่อการขอตำแหน่งทางวิชาการเป็นสิ่งที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง เนื่องจากการแต่งและเรียบเรียงตำราให้ได้มาตรฐาน ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ดังนี้

1. เทคนิคการเขียนผลงานทางวิชาการแบบศาสตราจารย์กุลวดี มกรภิรมย์

“ทฤษฎีตามใจฉัน ทฤษฎีตามในท่าน”

ทฤษฎีตามใจฉัน:

- ✍ เขียนสิ่งที่อยากเขียน / เขียนเรื่องที่ชอบ (สารคดีท่องเที่ยว “อิตาลี...เมืองนี้มีตำนาน”)
- ✍ เขียนเรื่องที่สนใจ (บทความเรื่อง “เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในงานศิลปะ”)
- ✍ เขียนสิ่งที่นำไปใช้สอน เลือกเขียนวิชาที่ชอบ / ถนัดที่สุดก่อน (ตำราการละคร / ตำราวรรณกรรมของชนผิวดำ)

ทฤษฎีตามใจท่าน:

- ✍ เขียนตามคำขอ: “เพลงสื่อความหมาย” (ผศ./ รศ.) “Lyrics” “พระราชนิพนธ์แปลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา” สารานุกรมประวัติศาสตร์ภูมิภาคอเมริกา (ศ. / ศ.11) สารานุกรม Britannica ภาครภาษาไทย สมุดภาพประติมากรรมกรุงรัตนโกสินทร์ (รศ.) เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในคริสต์ศิลป์ (ศ.) แผนที่เดินเรือของโคลัมบัส “เฉลยข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย” “โรมันอันนิมูน” ฯลฯ

สรุป

1. เขียนตามใจตลาด / สำรองตลาดว่าขาดแคลนเรื่องประเภทใดในสาขาวิชาที่ถนัด
2. สำรองว่าบทความที่เขียนเหมาะกับหนังสือแนวใด
3. ขณะเขียนอย่าคิดว่าเรื่องที่เขียนผู้อ่านรู้แล้ว ให้คิดว่าผู้อ่านยังไม่รู้และอยากรู้ ขอให้คิดอย่างน้อยผู้อ่านเรื่องของเรายังไม่รู้สิ่งที่เราเขียน หรือถ้ารู้ก็อาจจะยังมีบางประเด็นที่ยังไม่รู้ เพราะถ้ารู้หมดแล้วก็คงไม่สนใจเรื่องของเรา
4. ทำตัวเป็นผู้อ่านด้วยการประเมินไปด้วยว่าถ้าเขียนอย่างที่เขียน ผู้อ่านจะเข้าใจหรือไม่ ถ้าไม่ ต้องขยายความเพิ่มเติม หรือทำเชิงอรรถอธิบาย

5. คิดอยู่เสมอว่าสิ่งที่เราไม่รู้และสนใจอยากได้ข้อมูลเพิ่มเติม ผู้อ่านก็น่าจะเหมือนเรา หรือยิ่งกว่าเรา เพราะในการเขียนหนังสือเราต้องค้นคว้าและเข้าใจเรื่องนั้นๆ มากกว่าผู้อ่าน จึงจะนำมาเขียนได้

6. อย่ากลัวว่าจะเอามาพรวนหัวไปขายสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเขียนหนังสือเรียน เพราะกลุ่มเป้าหมายหลักคือนักศึกษาที่ยังไม่รู้เรื่องที่เรเขียน ส่วนผู้อ่านทั่วไปถ้าเขาเลือกหนังสือของเราไปอ่าน ก็แสดงว่าเขาสนใจหรืออาจจะยังไม่รู้เรื่องนั้น

7. เมื่อเขียนถึงประเด็นไหนที่เราไม่เข้าใจหรือยังคลุมเครือ ให้คิดแทนผู้อ่านได้เลยว่าประเด็นนั้นผู้อ่านก็น่าจะไม่เข้าใจเหมือนกัน และต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความกระจ่าง ยกตัวอย่างงานแปลเครื่องหมายและสัญลักษณ์ฯ เช่น Golden Legend

8. ใส่ภาพประกอบจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น และหนังสือน่าสนใจขึ้น สวยขึ้น

2. ขั้นตอนการทำงาน

1. ก่อนลงมือเขียนรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และควรเขียนอภิธานศัพท์ (glossary) ก่อน เพื่อว่าศัพท์เฉพาะทางที่ใช้จะได้เรียกเหมือนกันทั้งเล่ม

2. ทำเค้าโครง (outline) กว้างๆ ว่าหนังสือที่จะเขียนควรประกอบด้วย บท/ เรื่องอะไรบ้าง

3. รวบรวมข้อมูลที่ละบท แล้วเขียนทีละบท / ทีละเรื่อง

4. เมื่อได้ข้อมูลมากพอ จนรู้สึกว่าตกตะกอนทางความคิดแล้ว ให้รีบลงมือเขียน

5. จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้มาเป็นกลุ่มๆ ถ้าทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ อย่าลืม printout ข้อมูลดิบทั้งหมด จะช่วยให้จัดกลุ่มข้อมูลได้ง่ายขึ้น และลดความเสี่ยงจากปัญหาเรื่องข้อมูลที่เก็บไว้ในไฟล์หายด้วยสาเหตุต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บทที่ 1

ละครกรีก

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และศาสนา

ก่อนสมัยคลาสสิก

(ข้อมูลจาก Brockett, The Theatre หน้า....)

(ข้อมูลจาก Wickham, A History of the Theatre หน้า....)

(ข้อมูลจาก McKay, A History of Western Society หน้า....)

สมัยคลาสสิก

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

สมัยเฮลเลนนิสติก

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

ทัศนะของพวกกรีกที่มีต่อเทพเจ้าและมนุษย์

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

(ข้อมูลจาก หน้า....)

6. หลังจากเขียนเสร็จกลับมาเช็คข้อมูลดูว่าขาดตกบกพร่องอะไรบ้างหรือไม่
7. เมื่อได้ต้นฉบับแรกแล้ว ถ้าได้ข้อมูลเพิ่มเติม ค่อยเสริม เติม แต่ง
8. ทำสารบัญเพื่อให้เห็นความสอดคล้องเชื่อมโยง และทำให้หนังสือทั้งเล่มมีเอกภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สารบัญ	
บทที่ 1 ละครกรีก ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และศาสนา ก่อนสมัยคลาสสิก สมัยคลาสสิก สมัยเฮลเลนistik ทัศนะของพวกกรีกที่มีต่อเทพเจ้าและมนุษย์ ไดโอนีซัสเทพแห่งการละครและความอุดมสมบูรณ์ กำเนิดและความสำคัญของเทพไดโอนีซัส ลัทธิบูชาเทพไดโอนีซัส ไดโอนีซัสกับเพลงเทพสดุดี เพลงเทพสดุดีกับกำเนิดละครกรีก เทศกาลละครของเอเธนส์ ละครและนักเขียนบทละครกรีก ประเภทของละครกรีก ละครโศกนาฏกรรมกรีก ตระกูลสำคัญในละครโศกนาฏกรรมกรีก 1. ตระกูลของพอร์มีทีอัส 2. ราชตระกูลทีบส์ 3. ราชตระกูลอาทูลุส 4. ราชตระกูลเอเธนส์ 5. สายตระกูลของนางดานาแอ 6. ราชตระกูลทรอย นักเขียนบทละครโศกนาฏกรรมกรีก เอสคิลัส ซอโฟคลีส ยูริพิดีส ละครตลกแซเทอร์หรือละครปิดท้ายคล้ายเรียด ละครสุขนาฏกรรมกรีก 1. ละครสุขนาฏกรรมแนวเก่า 2. ละครสุขนาฏกรรมแนวกลางเก่ากลางใหม่ 3. ละครสุขนาฏกรรมแนวใหม่ นักเขียนบทละครสุขนาฏกรรมกรีก อาริสโตฟานีส มีแนนเดอร์	บทที่ 2 ละครโรมัน ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และศาสนา โรมในตำนานและประวัติศาสตร์ การแบ่งชนชั้นในสังคมโรมัน พลักรอบครัวในสังคมโรมัน ศาสนา เทศกาลโรมัน ละครและนักเขียนบทละครโรมัน ประเภทของละครโรมัน 1. ละครตลกแบบอาเทลลา หรือ ฟาบูลาอาเทลลانا 2. ละครสุขนาฏกรรมโรมัน 3. ละครโศกนาฏกรรมโรมัน 4. ละครไม่มี 5. ละครแพนโทไมม์ นักเขียนบทละครโรมัน ประเภทของละครโรมัน 1. ละครตลกแบบอาเทลลา หรือ ฟาบูลาอาเทลลانا 2. ละครสุขนาฏกรรมโรมัน 3. ละครโศกนาฏกรรมโรมัน 4. ละครไม่มี 5. ละครแพนโทไมม์ นักเขียนบทละครโรมัน ลิวิอุส อันโดรนิคุส เงอุส เนวีอุส ติตุส มักซิอุส เปลาตุส กวินตุส เอนนีอุส เกลิซิอุส สตาซิอุส มาร์คุส ปากูวียุส ปูบลียุส เตเรนซีอุส อาแฟร์ ลูซิอุส อันนาอุส เซเนกา นักแสดง เสื้อผ้า และหน้าฉาก นักแสดง เสื้อผ้า หน้าฉากละคร

ละครโมर्म นักร้องหมู่ นักแสดง เสื้อผ้า และหน้ากาก นักร้องหมู่ นักแสดง เสื้อผ้า หน้ากาก ดนตรีและท่าร่ายรำของนักร้องหมู่ โรงละครกรีก โรงละครกรีกสมัยคลาสสิก ฉากและบริเวณที่ใช้แสดง ที่ชมการแสดง เครื่องมือที่ใช้ในการแสดง โรงละครเอเธนส์ในศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสต์ศักราช โรงละครกรีกสมัยเฮลเลนิสติก โรงละครกรีกในสมัยโรมัน วาระสุดท้ายของละครกรีก	โรงละครโรมัน มหรสพและโรงมหรสพประเภทอื่น ๆ ของโรมัน 1. การแข่งรถศึก 2. การประลองยุทธ์และการแสดงของสัตว์ป่า 3. การแสดงยูทอนาวิ วาระสุดท้ายของมหรสพโรมัน
---	--

9. ตรวจแก้หลายๆ รอบ ช่วยให้ภาษาสละสลวยขึ้น นอกเหนือจากที่จะช่วยให้เห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมอะไรบ้าง
10. ภาษาที่ใช้ต้องเหมาะกับเรื่อง และสละสลวยอ่านเข้าใจง่าย
11. ควรนำไปทดลองใช้สอนจริง จะช่วยให้เห็นจุดบกพร่อง และจุดอ่อน จุดบอดที่ควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อมูล
12. ถามความเห็นนักศึกษา
13. ขอให้เพื่อน หรือผู้รู้ในสาขาอ่านแบบจับผิด
14. ถ้าเป็นคนสมาธิสั้น / ไม่มีวินัยในการทำงาน ให้ทำปฏิทินการทำงานแบบง่ายๆ ไว้เร่งรัดตัวเอง

3. ข้อเตือนใจ

1. ต้องอ่านมากๆ และเขียนมากๆ เพราะนอกจากช่วยให้ความรู้กว้างขวางแล้ว ยังช่วยให้เขียนหนังสือได้สละสลวย น่าอ่านขึ้น
2. อย่าเอาแต่เก็บข้อมูลจนไม่ลงมือเขียนเสียที
3. อย่าทำๆ วางๆ เพราะความคิดจะขาดตอน และเมื่อหยิบมาทำใหม่ จะกลายเป็นว่าต้องเริ่มใหม่ทุกครั้ง เพราะต้อยทอดทางความคิดไม่ได้
4. ให้ทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ / ต่อเนื่อง และให้คิดว่าเป็นเรื่องสนุก

4. คลินิกปัญหา

ถาม: มีเกณฑ์ในการตีพิมพ์สำนักพิมพ์ต่างๆ หรือไม่

ตอบ: ไม่มีเกณฑ์ ส่งต้นฉบับแล้วรอรับพิจารณา

ถาม: ค่าลิขสิทธิ์ในหนังสือ

ตอบ: ค่าลิขสิทธิ์แต่ละสำนักพิมพ์ให้ไม่เท่ากัน และให้กับผู้เขียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลง แต่โดยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10-20% เรื่องขอค่าลิขสิทธิ์นั้น สมัยตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในคริสต์ศิลป์” ในช่วงแรกๆ ตีพิมพ์ที่สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เนื่องด้วยต้องการให้ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีหนังสือที่หลากหลาย พอเข้าสู่การตีพิมพ์ครั้งที่ 3 ได้ขอสำนักพิมพ์ปรับปรุงเพิ่มเติมประมาณ 10 หน้า ปรากฏว่าทางสำนักพิมพ์ขอลดค่าลิขสิทธิ์ลงเหลือ 8% จึงได้ตอบปฏิเสธ แล้วทำ Copy print ส่งสำนักพิมพ์อมรินทร์ การลดค่าลิขสิทธิ์หนังสือ ไม่ได้ตีความแค่ถูกลดเงินค่าลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่สำหรับตัวผู้เขียนแสดงถึงหนังสือที่เขียนมานั้นไม่ได้คุณภาพด้วย

ถาม: การทำหนังสือออกจำหน่ายโดยไม่ผ่านสำนักพิมพ์

ตอบ: หากตัวผู้เขียนไม่ต้องการเผยแพร่ผ่านสำนักพิมพ์ หรือต้องการจำหน่ายด้วยตัวเอง ตามหลักของการขอตำแหน่งทางวิชาการ มีเกณฑ์หนึ่งข้อที่ระบุว่า หนังสือหรือผลงานที่ตีพิมพ์ต้องได้รับการเผยแพร่ จึงขอยกตัวอย่างของ รองศาสตราจารย์นันทนัย ประสานนาม เคยตีพิมพ์หนังสือด้วยตัวเองแล้วเผยแพร่ตามห้องสมุดต่างๆ ก็จะมีหลักฐานคือหนังสือขอบคุณ สามารถเก็บเป็นหลักฐานการเผยแพร่ผลงานได้

ถาม: การทำสารบัญ

ตอบ: โดยปกติผู้เขียนไม่จำเป็นต้องทำสารบัญเอง สำนักพิมพ์เป็นผู้ทำให้อยู่แล้ว เพื่อป้องกันการเคลื่อนของหน้า และทำเป็นสิ่งสุดท้ายของกระบวนการก่อนการตีพิมพ์